

Til: Arbeids- og sosialkomiteen

Fra: Juristforbundet

Dato: 14.10.2026

Innspill til foreslått statsbudsjett 2027

Rettssikkerhet i Nav og Trygderetten

Juristforbundet ønsker å kommentere bevilgningene til Arbeids- og velferdsetaten og Trygderetten, med særlig vekt på juridisk kompetanse, rettssikker digitalisering og kvalitet i saksbehandlingen. Innspillet omtaler først tiltak i Nav og deretter Trygderettens kapasitet i overgangsåret.

Kap. 605, post 01 og kap. 601, post 73: Juridisk kompetanse i kompleks saksbehandling

Når Nav fatter feil, mangelfullt begrunnede eller forsinkede vedtak, rammer dette den enkelte. Samtidig påfører det fellesskapet kostnader til klager, ny behandling og anker. Kostnadene kan også flyttes til kommunene når personer må søke sosialhjelp mens de venter.

Arbeids- og velferdsdirektoratets årsrapport for 2025 viser at 26 prosent av de 53 213 klagene som ble behandlet i Navs førsteinstans, ble omgjort, selv om ikke alle omgjøringer skyldes feil. Sivilombudet har samtidig dokumentert lang saksbehandlingstid på flere sentrale ytelsesområder. RETTS-prosjektet ved UiO fant i sin analyse av tolv klagesaker og 19 intervjuer store forskjeller i hvor godt vedtaksbegrunnelsene oppfylte normative rettssikkerhetskrav. Forskerne knytter dette til svak juridisk kompetanse og EØS-kompetanse.

Årets forslag til statsbudsjett styrker Navs driftsbevilgning med 50 mill. kroner, blant annet til sykepengesaker, men tar samtidig ut 102 mill. kroner i gevinster fra Prosjekt 4 uten at proposisjonen viser at gevinstene faktisk er realisert. Når digitalisering reduserer behovet for saksbehandlere, vil de gjenværende manuelle sakene etter våre medlemmers erfaring gjennomgående være mer komplekse og kreve mer tid og høyere juridisk kompetanse.

Våre medlemmer i Nav mottar dessuten stadig flere omfattende, KI-genererte klager som krever grundige vurderinger av faktum og rettslige anførsler. Likevel inneholder budsjettforslaget ingen målrettet satsing på juridisk kompetanse eller kvaliteten i førstegangsvedtakene.

Juristforbundet ber komiteen om å:

- be regjeringen styrke den juridiske kompetansen i Nav, inkludert ved alle Nav-kontorer i samarbeid med kommunene, og i Nav Kontaktsenter, særlig i enheter som fatter vedtak om innbyggernes rettigheter. Det må prioriteres rekruttering av jurister, systematisk opplæring i forvaltningsrett, EØS-rett og vedtaksbegrunnelser, samt tilstrekkelig kapasitet til juridisk kvalitetssikring og veiledning.
- videreføre kap. 601, post 73, som går til trygderettslig og EØS-rettslig kompetanse.

Kap. 604, post 21 og 45, og kap. 605, post 01: Juridisk kompetanse i digitaliseringsprosjekter

Juristforbundet støtter moderniseringen av Navs IKT-systemer, herunder Prosjekt 6 for modernisering av utbetalingsløsningene, som foreslås startet opp med 332 mill. kroner i 2027. Moderniseringen kan effektivisere saksbehandlingen, men må ikke gå på bekostning av rettssikkerheten.

I sak 2025/6076 ble behandlingen av et krav om uføretrygd forsinket i over halvannet år fordi saksbehandlingssystemet ikke var tilpasset en ny rettsforståelse, og saken ble satt på vent i påvente av en systemendring. Sivilombudet konkluderte med at Nav ikke hadde sikret borgernes rettigheter ved bruk av digitale systemer.

KPMG vurderer Navs IKT-internkontroll til nivå 2 av 5, mens kravene tilsier nivå 4, og peker særlig på svak samhandling mellom regelverks- og teknologimiljøene. OsloMets rapport «Pålitelig og tillitsverdig digital velferdsforvaltning» viser at rettslige krav må avklares før automatiserte systemer settes i produksjon, og at digitaliseringsarbeidet må bygge på juridisk kompetanse, tydelig ansvar og systematisk etterlevelse.

Budsjettet legger opp til mer automatisering og et gevinstuttak på 102 mill. kroner fra Prosjekt 4. Samtidig varsler departementet bare dialog om KPMG-rapporten. Fordi feil i systemlogikken kan ramme alle saker som behandles etter samme logikk, må gevinstuttaket skje gradvis og først etter at kvaliteten er dokumentert. Juridisk kvalitetssikring før løsningene tas i bruk kan redusere risikoen for feil og dermed kostnader til klager, anker og feilretting.

Juristforbundet ber komiteen fremme følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen fase inn gevinstuttaket på kap. 605, post 01 gradvis, og ta ut resten først når det er dokumentert at kvaliteten i vedtakene og saksbehandlingstiden for klager ikke er svekket.
- Stortinget ber regjeringen prioritere rekruttering og kompetanseheving av jurister med teknologiforståelse i Nav, slik at regelverket oversettes korrekt til Navs digitale løsninger.
- Stortinget ber regjeringen sikre at saker behandles manuelt når Navs systemer ennå ikke er tilpasset endret rettsforståelse eller nytt regelverk.

Kap. 605, post 01 og kap. 640, post 01: Forsvarlig arbeidsmengde holder på kompetansen

Kvaliteten i vedtakene avhenger av arbeidsvilkårene til dem som fatter dem. Ansatte intervjuet i UiO-rapporten knytter stor utskifting av ansatte til varierende kompetanse, mens Navs årsrapport viser økt belastning for veilederne. Styrkingen av Nav må samtidig gi rom for faglig utvikling i arbeidstiden. Å beholde erfarne medarbeidere er mer kostnadseffektivt enn stadig å rekruttere og lære opp nye.

Juristforbundet ber komiteen om å:

- understreke for regjeringen at Arbeidstilsynets innsats mot helseskadelig arbeidsbelastning over kap. 640, post 01 også må omfatte kunnskapsintensive virksomheter og offentlig forvaltning.

Kap. 606, post 01: En styrket Trygderett

Fra 1. januar 2027 får Trygderetten ansvar for direkte anke og en seks månedersfrist, samtidig som 6,7 mill. kroner til restanseprosjektet faller bort, mens bare 4 mill. kroner legges inn for direkte anke og økt saksinngang. Etter at saksbehandlingstiden er redusert fra nærmere 14 til om lag fire måneder, bør kapasiteten opprettholdes i overgangsåret.

Juristforbundet ber komiteen om å:

øke bevilgningen til Trygderetten over kap. 606 post 01 med 2,7 millioner kroner utover regjeringens forslag, for å opprettholde kapasiteten i overgangsåret 2027. Dette skal bidra til at Trygderetten kan håndtere økt sakstilgang og nye oppgaver ved innføringen av direkte anke, samtidig som kravet om behandling innen seks måneder og kvaliteten i avgjørelsene ivaretas.

Avslutning

Juristforbundet ber komiteen styrke Trygderetten med 2,7 mill. kroner, fase inn gevinstuttaket i Nav gradvis og sikre tydelige føringer for juridisk kompetanse og rettssikker digitalisering.

Med vennlig hilsen

Sverre Bromander, president i Juristforbundet